

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
“АДМИНИСТРАТИВЕН
КАПАЦИТЕТ”

ПРОЕКТ “НПО – НАДЕЖДНИ ПАРТНЬОРИ ЗА РАЗВИТИЕ”

СТРУКТУРА НА МОДЕЛ

за институционализиране на гражданското участие в работата на Общински съвет и Общинска администрация

Сфера на приложение

Най-кратката дефиниция за гражданско участие е „индивидуални или групови действия, които целят да въздействат върху управлението – местно или национално”. Ползите от включване на гражданите в работата на институциите са много:

- Генериране на повече идеи и мнения, свързани с местното развитие
- Стимулиране на дискусията граждани-власти
- Създаване на усещане у гражданите, че мнението им тежи, а по този начин
 - укрепване на връзката им с общината;
- Повишаване на престижа на самите институции

Описаният тук модел дава възможност за официално гражданско участие в работата на Общинския съвет и Общинската администрация и за „обогатяване” на работата на двете институции с идеите и мненията на гражданите.

2. Същност на модела

Българското законодателство стимулира включването на гражданите в процесите на вземане на решение на местно и национално ниво. Член 1, ал. 2 на Конституцията на Република България гласи, че „цялата държавна власт произтича от народа. Тя се осъществява от него непосредствено и чрез органите, предвидени в конституцията”. Редица други закони дават възможност за гражданско участие: Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за общинския бюджет, Закон за устройство на територията, Закон за достъп до информация, Закон за туризма, Общински планове за развитие. В последно време има множество положителни сигнали, свързани с участието на гражданите в работата на местните институции - например регламентираното задължение на общинските власти да подлагат бюджета си на публично обсъждане. Други възможности на местно ниво са:

- създаване на консултативни и експертни групи, които да се включат в работата на институциите (по различни теми);
- създаване на обществени съвети, квартални съвети и граждански комисии.

Една от най-успешните за България форми за официално включване на гражданите в работата на местните институции са **Обществените/ консултативни съвети**; описания по-долу модел представя структурата и стъпките за създаване на такава структура, както и ползите от работата ѝ.

3. Резюме на модела (дефиниция, кратко описание)

Съгласно регламента за взаимодействие на органите на местното самоуправление с обществените съвети, одобрен от Съвета по децентрализация на държавното управление към Министерски съвет на Република България (24.07.2007 г.) Обществените съвети са институции на общността, които се изграждат по инициатива на гражданите и осъществяват своята дейност на доброволен принцип. Обществените съвети могат да възникват на отраслов/ професионален или териториален принцип съобразно конкретните потребности и интереси, например:

обществени съвети по социални дейности, по въпросите на образованието, културата, спорта, за развитие на туризма, консултативни съвети по икономическо и регионално развитие и т.н.

Със създаването на обществени съвети се цели постигане на взаимодействие между гражданите на общината/ района/ квартала и органите на местното самоуправление по теми и проблеми от обществен интерес, касаещи всички социални групи. Основната роля на обществените съвети е да консултират местната власт относно потребностите и нагласите на местната общност и да правят предложения за решаване на съществуващи проблеми. Основната функция на Обществения съвет е консултативна и контролна – това не е структура, която е упълномощена да взема общински/ местни решения.

Обществен или консултативен съвет може да бъде създаден по инициатива както на група граждани или неправителствени организации, така и на представители на местната власт (Общинска администрация или Общински съвет), когато се отчете потребност от създаването на такъв – възникването на конкретен повод или необходимост от решаване на конкретна задача.

За да може да се говори за **институционализиране** на гражданското участие и за да се гарантира успешното взаимодействие на обществените съвети с органите на местната власт е необходимо то да бъде регламентирано в Правилника за организацията и дейността на **Общинския съвет**, като се предвидят примерни процедури, права и задължения на двете страни (напр. процедура за учредяване и регистриране на обществения съвет, процедура за осъществяване на взаимодействие с местната власт, процедура за внасяне на материали на обществените съвети в общинския съвет).

През последните няколко години обществените и консултативните съвети в България демонстрираха сериозна активност, постигнаха значими успехи и поради това придобиха голяма популярност. Много от тях легитимират определени обществени групи и успешно ги представляват пред местната власт. Подобни примери има както в големите градове като София, Пловдив, Стара Загора, Плевен, Сливен, Велико Търново, Разград, Русе, Кърджали и др., така и в кметствата на община Ловеч, на област Хасково и др.

Някой от най-добрите примери са:

- **Обществен съвет по социално подпомагане в община Разград**

Основната му цел е да упражнява обществен контрол при осъществяване на дейности по социално подпомагане.

Общественият съвет - Разград съдейства за провеждане на полтиката за социално подпомагане в общината, обсъжда регионални стратегии, проекти и програми, свързани със социалното подпомагане, осъществява контрол върху качеството на социалните услуги в съответствие с утвърдените критерии и стандарти.

- **Обществен съвет по култура в община Кърджали**

Създаден е през 2005 г. като консултативен орган и има за цел да съдейства на общинска администрация при разработване и реализиране на приоритетите в областта на културата и при решаването на проблеми в тази сфера.

Основните функции на обществения съвет са свързани с подобряване на комуникацията между културните институти чрез разработване на съвместни проекти на местно, държавно и международно ниво, със съхраняване и обогатяване на традиционните културни форми от културния календар на общината, със стимулиране на местните творци и младите таланти в мотивацията им за работа в общината.

- **Граждански консултативен съвет към район Лозенец**

Това е гражданска структура, създадена през 2009 г., чиято основна цел е да представя експертна подкрепа и да подпомага дейността на районната администрация в полза на местната общност; да съдейства при разработване и прилагане на местни политики и практики; да насърчава гражданското участие в процесите на вземане на решения; да подпомага администрацията при консултативни процеси с гражданите; да разработва програми и проекти с местно значение; да работи за укрепването на диалога, доверието и взаимопомощта между районната администрация, членовете на съвета и общността.

Както беше споменато и по-горе, обществените съвети са с различна насоченост, създават се по различни проблеми и имат различен териториален обхват, но общото между тях е, че дават възможност за институционализирано взаимодействие между гражданите и местната власт по теми и проблеми от обществен интерес.

4. Участници – конкретен принос

Участниците в един обществен съвет зависят най-вече от темата или проблема, във връзка с който е създадена структурата. Задължително е единствено участието на граждани (граждански организации), тъй като по дефиниция става дума за „форма на сдружаване, която дава възможност на широк кръг граждани да участват в обществения и икономическия живот на общността и да „бъдат чути“ от местната власт по въпроси, свързани с техните интереси”.

Консултативния съвет в община Лозенец е създаден по инициатива на представители на местната власт, с учредително събрание на членовете и с решение на Общинския съвет. Членове на са девет граждански организации:

1. Фондация „ЖАР”
2. Асоциация на българските градове и региони
3. Български център за нестопанско право
4. Фондация С.Е.Г.А.
5. Фондация „Лале”
6. Сдружение за защита на район „Лозенец”
7. Представители на Студентския съвет към УАСГ
8. Фондация „Работилница за граждански инициативи”
9. Сдружение „Болкан Асист”

Всяка от тези неправителствени организации е адекватна на целта на създаването на Обществения съвет, но същевременно има различен принос и привнеса собствен нюанс в дейностите на новосъздаденото сдружение.

Сред членовете има **местни организации (от район Лозенец), младежки структури, организации, насочени към стимулирането на гражданско участие и граждански инициативи, организация, която е застъпник за равнопоставеност и партньорство между половете, сдружение, което работи за устойчиво демократично развитие на общности в неравностойно положение.**

Различните мисии и цели на гражданските организации, включени в консултативния съвет дават възможност за обхватна дейност и креативни идеи, насочени към постигане на общата цел - насърчаване на гражданското участие във вземането на местни решения, съдействие при разработване и подпомагане на местни политики и подпомагане дейността на районната администрация в полза на местната общност.

Членове на **Обществения съвет по култура в община Кърджали** са: представители на **културните институти, читалища, различни творчески формации, медии и граждани.** Това, което обединява участниците в сдружението връзката им с културата, общата загриженост за съхраняване на културните ценности на територията на община Кърджали и желанието за обогатяване на културния календар и културния живот на гражданите.

Членове на Квартален съвет „Дружба”, гр. София са активни граждани и управители на етажна собственост от район „Искър” в София , чиято цел е да подобрят условията за живот в своите квартали в сътрудничество с местната власт.

Членове на обществени съвет могат да бъдат и представители на местната власт, стига сдружението да е взело подобно решение и да е учредено по този начин. Например в **Обществения съвет за сътрудничество между местната власт и неправителствените организации в Плевен,** общинските служители биват избрани да участват за четири години (с решение на Общински съвет), респективно до неговото изменение. Гражданските организации излъчват своите представители с двугодишен мандат от Общо събрание на местните НПО.

С други думи – членството в един обществен съвет е доброволно и членовете са активни граждани, сдружения и представители на местни институции, които са ангажирани в решаването на проблемите и постигане на целите, с които е създадена съответната структура. Обществените съвети дават възможност на хората да заявят активната си гражданска позиция и да работят за постигане на идеални цели в сътрудничество с местната власт.

5. Стъпки (алгоритъм за прилагане на модела, принципи на работа и публичност при реализацията му.)

Първа стъпка Идентифициране на наболял проблем и осъзната потребност от създаване на структура, която да изразява интересите на определена група граждани. Обществен съвет може да се създаде по инициатива на гражданите, по инициатива на

местната власт, по съвместна инициатива на гражданите и местна власт или по инициатива на партньори и съмишленици от една професионална общност.

Втора стъпка. Организиране на срещи за уточняване на мисията и целта на обществения съвет, дейностите, които ще реализира, формата на регистрация, начините на взаимодействие с официалните институции, начините за огласяване на дейностите и формите за привличане на членове. *Около 7-9 срещи с граждани, граждански организации, представители на бизнеса и на различни институции бяха проведени, преди учредяването на Квартален съвет- Дружба (след като беше идентифицирана потребност от подобно сдружаване). Всички дейности по създаване на сдружението бяха съгласувани с местните власти, като в процеса на работа бяха уточнени и процедурите за взаимодействие между Кварталния съвет и районна администрация Искър. Предварителната работа включваше и провеждането на обучение по въпросите на етажната собственост (проект „Квартални съвети”, реализиран от сдружение „Болкан Асист” 2004-2005 г.)*

Трета стъпка. Провеждане на Учредително събрание, което взема решение за учредяване на съвета, приема Устав на сдружението, като в него се регламентират целта, дейностите и формите на управление на създадената структура. На Учредителното събрание се избират и управляващите органи на сдружението, които обикновено биват натоварени със задачата да изпратят уведомително писмо на кмета относно създаване на Обществения съвет. Кметът от своя страна информира Общинския съвет за новосъздадения обществен съвет и представя пред ОбС получените документи.

Четвърта стъпка. Официално приемане на правила за взаимодействието между новосъздаденото сдружение и органите на местната власт. Например: „Общинският съвет и ОА се ангажира да огласява дейността и постиженията на Обществения съвет”. И - „Общественият съвет се задължава да си взаимодейства с местната власт и да го уведомява за своите дейности и решения”.

Пета стъпка. След формалната регистрация на Обществения съвет в съда започва фактическата работа на сдружението, свързана с реализиране на неговата мисия и цели (така както са описани в Устава на организацията). Колкото по-активно е ръководството на организацията и колкото по-инициативна и действена е местната власт толкова по-значими успехи ще бъдат постигнати на местно ниво.

6. Практически резултати от прилагане на модела

За гражданите:

- Възможност за участие в живота на общината/ района Регламентирана възможност за споделяне на мнения, отправяне на предложения и препоръки и реализиране на идеи
- Повишена информираност за работата и отговорностите на местната власт
- Подобрени взаимоотношения с местната власт
- Променени нагласи по отношение задълженията на отделния гражданин

За местната власт:

- Повече идеи, мнения и препоръки за реализиране на местните политики
- Обществена подкрепа
- Възможност за получаване на нови ресурси

Конкретни резултати:

- **От работата на Консултативен съвет – район Лозенец, гр. София**

Само за два месеца работа - от учредяването на съвета в края на януари 2009 г. до края на март, са проведени две съвещания, на които са взети оперативни решения по конкретни предложения. Изготвен е план за месеците април и май, през които ще се проведат четири инициативи, в които гражданите на района ще бъдат привлечени за пряко участие. Това са: предвеликденско почистване (4 април) на част от територията на „Лозенец“; Отворен ден за солидарността между поколенията в Народно читалище „Пенчо Славейков“ (25 април); Ден на съседа (26 май); Тридневен празник на Район „Лозенец“ – Спасовден (28, 29 и 30 май).

- **От работата на Квартален съвет „Червен бряг“, гр. Ловеч**

- 1) По предложение на кварталния съвет през последните три години в квартала са изградени три броя нови детски площадки, а други два броя са освежени и обогатени с нови съоръжения. Построени са две нови беседки, монтирани 20 броя пейки, а 15 бр. са ремонтирани.
- 2) Релизирана е цялостна реконструкция на уличното осветление в квартала.

7. Възможности за прилагане на модела (коментари, изводи, препоръки)

Описаният модел е приложим там, където местните власти – ОА и ОбС са убедени в ползите от гражданското участие, отворени са за мнението на хората и биха искали да разполагат с повече идеи, мнения и предложения, свързани с развитието на общината и с повече подкрепа за решенията, които вземат.

За да се реализира моделът е необходимо гражданското общество също да е активно – хората да са мотивирани да работят доброволно за развитието на своя район/ община.

Опитът показва, че за България това е един успешен и резултатен модел за официално взаимодействие между гражданите и местната власт.